

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 183
від 13 серпня 2025 року

**до проекту Постанови «Про звернення Верховної Ради України
до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти»
(реєстр. № 13506 від 18.07.2025)**

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України 13 серпня 2025 (протокол № 183) розглянув проект Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти» (реєстр. № 13506 від 18.07.2025), поданий народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України і зазначає таке.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій визначений головним з опрацювання цього проекту Постанови.

У пояснювальній записці до проекту Постанови визначено, що прийняття проекту сприятиме забезпеченню права дітей на освіту, дотриманню принципів недискримінації, збереженню мережі освітніх закладів, відновленню довіри громадськості до державної політики у сфері освіти в умовах воєнного стану.

Проектом Постанови реєстр. № 13506 пропонується звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою про внесення змін до Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245), а саме: виключити абзац сьомий пункту 10 Порядку, відповідно до якого з 1 вересня 2025 р. за рахунок субвенції не здійснюватиметься фінансування закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 45 осіб.

Міністерство освіти і науки України не підтримує проект Постанови та зазначає наступне.

Згідно з частиною третьою статті 103² Бюджетного кодексу України освітня субвенція розподіляється між відповідними бюджетами на основі формули, яка розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Формування обсягів освітньої субвенції для місцевих бюджетів здійснюється відповідно до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088 (далі – Формула). Розрахунок освітньої субвенції здійснюється за єдиними підходами для всіх місцевих бюджетів.

Відшкодування до державного бюджету обсягу освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що спрямовується на виплату заробітної плати з нарахуваннями педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), в умовах воєнного стану в Україні здійснюється за рахунок коштів Світового банку в рамках реалізації Проекту «Підтримка державних видатків для забезпечення спроможностей до стійкого державного управління в Україні» (PEACE/МИР в Україні), Угоди про позику (Програма «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN)) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку № 9721-UA від 11.09.2024 та Угоди про фінансування (Програма «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN)) між Україною та Міжнародною асоціацією розвитку № 7626-UA від 11.09.2024, а міжнародні аудиторські компанії здійснюють ретельні перевірки на рівні закладів освіти достовірності поданих даних для відшкодування видатків бюджету (освітньої субвенції).

Відповідно до вимог Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN), укладеної зі Світовим банком, затверджено Операційний посібник Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні (LEARN)» (наказ Міністерства освіти і науки України від 31.10.2024 № 1554), до якого зокрема включено наступні індикатори:

РПВ (DLR) № 7.1: Формула розподілу освітньої субвенції на 2025 рік оновлена з метою збільшення вимоги до мінімальної кількості учнів на школу щонайменше на 50% порівняно з попереднім роком;

РПВ (DLR) № 7.2: Формула розподілу освітньої субвенції на 2026 рік оновлена з метою збільшення вимоги до мінімальної кількості учнів на школу щонайменше на 30% порівняно з попереднім роком.

З метою виконання цих індикаторів та отримання державою фінансування на виплату заробітної плати педагогічним працівникам за рахунок освітньої субвенції прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 05.12.2024 № 1394 «Деякі питання розподілу освітньої субвенції на 2025 рік», якою зокрема, внесено зміни до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, в частині не включення до розрахунку учнів, які здобувають загальну середню освіту у гімназіях, ліцєях, закладах спеціалізованої освіти (мистецьких, спортивних, військових (військово-морських, військово-спортивних), наукових ліцєях, ліцєях з посиленою військово-фізичною підготовкою) з кількістю учнів у закладі менше 45 учнів, починаючи з 01.09.2025, окрім початкової школи та учнів спеціальних класів та класів з вечірньою формою здобуття освіти у таких закладах.

Аналогічні норми передбачені й Порядком та умовами надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затвердженими

постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.03.2024 № 245) «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (далі – Порядок та умови).

Незважаючи на це, утримувати малокомплектні ЗЗСО за рахунок місцевого бюджету місцеві ради мають повне право за рахунок власних доходів (підпункт «б» пункту 2 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу України).

Крім того, згідно з абзацом четвертим пункту 12 Порядку та умов відповідні місцеві ради мають право розподіляти залишки субвенції на кінець бюджетного періоду відповідними рішеннями, а також додатково понад обсяги субвенції планувати та здійснювати з місцевих бюджетів поточні та капітальні видатки закладів та установ освіти, що визначені у статті 103² Бюджетного кодексу України, включаючи погашення бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Казначейства.

Водночас завдання щодо оптимізації шкільної мережі та покращення освітніх послуг також є одним із пріоритетних завдань МОН України, адже має сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів та зростанню якості освіти в цих закладах. Оптимізація мережі супроводжується постійним фінансуванням закупівлі шкільних автобусів з державного бюджету для організації підвезення учнів до опорних закладів освіти та в зворотньому напрямку.

Міністерство фінансів України (далі – Мінфін України) зазначає, що рішення щодо прийняття проекту Постанови має прийматись з урахуванням потреби дітей у якісних освітніх послугах, а також зобов'язань України перед міжнародними партнерами.

Так, Мінфін України зазначає, що в умовах воєнного стану пріоритетним напрямом спрямування коштів державного бюджету залишаються безпека та оборона, а майже всі соціальні видатки державного бюджету покриваються коштами міжнародних партнерів.

Відшкодування заробітної плати з нарахуваннями педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти, виплата якої здійснюється за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету забезпечує Світовий банк у рамках реалізації Проєкту «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» (PEACE in Ukraine).

Також, Мінфін України зазначає, що збільшення мінімальної кількості учнів однієї школи з 25 до 45 учнів у 2025 році, з 45 до 60 учнів у 2026 році для отримання освітньої субвенції було однією з умов для надання фінансової підтримки для галузі освіти у 2024–2027 роках у межах Проєкту «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN). Наразі за виконання цих показників від Світового банку до державного бюджету вже надійшли кошти у сумі 25 млн доларів та до кінця 2025 року ще має надійти 24,6 млн доларів, а у разі продовження фінансування з 01.09.2025 за кошти освітньої субвенції шкіл з кількістю менше 45 учнів, Україна зобов'язана повернути Світовому банку кошти у сумі 2,2 млрд гривень.

Крім того, Мінфін України звертає увагу, що згідно з міжнародним дослідженням якості освіти PISA-2022 учні із сіл за рівнем навчальних результатів відстають від своїх однолітків із міст на 4,5 року, що є одним із свідчень низької якості освітніх послуг, отриманих в малокомплектних школах. Також у малокомплектних школах у зв'язку з відсутністю можливості сформувати клас (мінімум 5 учнів згідно із Законом України «Про повну загальну середню освіту») діти вчаться на індивідуальній формі або в з'єднаних класах (початкова школа), які об'єднують дітей різного віку. Це призводить до того, що діти не отримують належний рівень взаємодії одне з одним. Водночас у таких школах педагогічним працівникам не можуть забезпечити необхідне педагогічне навантаження відповідно до його профільного предмета, а отже, забезпечити достатній рівень заробітної плати вчителя.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України межах компетенції повідомляє про відсутність зауважень та пропозицій до зазначеного проекту акта.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (далі – АМУ) підтримує зазначений проект Постанови та просить пришвидшити його розгляд Верховною Радою України, враховуючи наближення нового навчального року.

Крім того, АМУ зазначає, що критерії кількості учнів у закладах загальної середньої освіти, зазначені у пункті 10 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6, носять штучний характер, не мають належного обґрунтування та обмежують права органів місцевого самоврядування як засновників закладів освіти самостійно ухвалювати рішення про їх ліквідацію чи реорганізацію, закріпленні у статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та статті 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту», виходячи з соціально-економічної та демографічної ситуації, а також викликів воєнного стану.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» підтримує необхідність прийняття проекту Постанови та вважає, що це сприятиме усуненню порушень приписів Основного Закону та законів України у сфері освіти, зокрема забезпеченню права дітей на здобуття освіти в найбільш доступному для них закладі, дотриманню принципів недискримінації, збереженню мережі освітніх закладів, відновленню довіри громадськості до державної політики у сфері освіти в умовах воєнного стану.

Підкомітет з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях, розглянувши на своєму засіданні 11 серпня 2025 року проект Постанови реєстр. № 13506 пропонує за результатами його розгляду на засіданні Комітету з питань освіти, науки та інновацій визначитись щодо проекту Постанови після опрацювання додаткової статистичної та аналітичної інформації.

Заслухавши та обговоривши інформацію заступника Голови Комітету Колебошина С.В., Голови Комітету Бабака С.В., народного депутата України –

автора проекту Постанови Фріса І.П., заступника Міністра освіти і науки України Сташківа А.Б., заступниці Міністра освіти і науки України Кузьмичової Н.Ю., директора Департаменту видатків бюджету гуманітарної сфери Міністерства фінансів України Іванищук Л.А., народного депутата України - члена Комітету Кириленка І.Г., народного депутата України Білозір Л. М., народного депутата України Савчук О.В., експерта з питань освіти Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» Гончара М.В., **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Інформацію Міністерства освіти і науки України щодо закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких, станом на 01 вересня 2025 року становитиме менше 45 осіб, та фінансування яких, відповідно до Порядку та умов, з 01 вересня 2025 року не здійснюватиметься за рахунок субвенції (у розрізі територіальних громад та закладів освіти) взяти до відома.

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України до 15 вересня 2025 року:

2.1. Погодити з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій порядок розподілу у 2026 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів для першочергового забезпечення закладів загальної середньої освіти, по яким буде прийнято рішення щодо зниження ступеню шляхом реорганізації або перепрофілювання (зміну типу) у зв'язку з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245) в частині припинення з 1 вересня 2026 року фінансування за рахунок субвенції закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 60 осіб.

2.2. Надати до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій пропозиції змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 березня 2024 р. № 245) в частині припинення з 1 вересня 2026 року фінансування за рахунок субвенції закладів загальної середньої освіти (крім закладів початкової школи, спеціальних шкіл та навчально-реабілітаційних центрів), кількість учнів у яких становить менше 60 осіб із врахування різних типів закладів загальної середньої освіти та норм статті 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо мінімальної наповнюваності учнів у класах (не менше 5 учнів).

3. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України та Міністерству фінансів України до 15 серпня 2025 року:

3.1. Провести повний аналіз щодо 57 закладів загальної середньої освіти, кількість учнів у яких, станом на 01 вересня 2025 року становитиме менше 45 осіб, по яким питання щодо їх реорганізації/ ліквідації/ перепрофілювання (зміну типу) та фінансування залишається не вирішеним (у тому числі щодо фінансування цих закладів освіти, розміру освітньої субвенції, яка спрямовується на ці заклади освіти, залишків освітньої субвенції у відповідних територіальних громадах та доходи бюджету цих територіальних громад, забезпечення автобусами/підвезенням, контингенту учнів та вчителів, перспективи цих закладів освіти тощо) та надати до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій повну інформацію щодо цих закладів.

3.2. Надати до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій пропозиції щодо спрямування вивільнених коштів державного бюджету у зв'язку з пониженням ступеня закладів загальної середньої освіти та від відповідної економії коштів освітньої субвенції на цільову закупівлю автобусів, програми державної підтримки освіти у відповідних територіальних громадах, на реорганізацію/перепрофілювання (зміну типу) малокомплектних закладів загальної середньої освіти тощо.

4. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України до 15 серпня 2025 року:

4.1. Провести переговори зі Світовим банком в частині виконання індикаторів РПВ (DLR) № 7.1: Формула розподілу освітньої субвенції на 2025 рік оновлена з метою збільшення вимоги до мінімальної кількості учнів на школу щонайменше на 50% порівняно з попереднім роком та РПВ (DLR) № 7.2: Формула розподілу освітньої субвенції на 2026 рік оновлена з метою збільшення вимоги до мінімальної кількості учнів на школу щонайменше на 30% порівняно з попереднім роком у рамках вимог Програми «Підвищення доступності та стійкості освіти в умовах кризи в Україні» (LEARN).

4.2. Провести повний аналіз щодо закладів загальної середньої освіти які знаходяться у гірській місцевості та на прифронтових територіях, кількість учнів у яких, станом на 01 вересня 2025 року становитиме менше 45 осіб та менше 60 осіб станом на 01 вересня 2026 року, а також надати пропозиції щодо вжиття необхідних заходів щодо врегулювання питання функціонування та фінансування таких закладів.

5. Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 18 серпня 2025 року провести засідання Комітету та продовжити розгляд проекту Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення доступу до освіти» (реєстр. № 13506 від 18.07.2025), поданий народним депутатом України Фрісом І.П. та іншими народними депутатами України, з урахуванням наданої інформації відповідно до пунктів 2 - 4 цього Рішення.

Голова Комітету

Сергій БАБАК